

Uncertainty of government financial policies on the comparability of financial statements: adjusting materials and goods and product production

Kabiri, M.¹ || Nadri, F.² || Zabihidan, M.³ || Heydari rostami, K.⁴

Type of Article: **Research**

10.22126/pse.2024.10007.1079

Received: 17 December 2023; Accepted: 15 June 2024

P.P: 407-440

Abstract

Comparability is one of the specific characteristics of financial information that makes it useful. Investors and shareholders cannot make useful financial decisions and investments without comparability. It seems that one of the factors that can be the issue of uncertainty about the government financial policies, considering the comparable characteristics of the financial effect. Uncertainty of the government financial policies can affect the performance and inventory estimates of companies, and this, in turn, affects the profitability and comparability of financial statements. According to the above, the purpose of this research is to investigate the uncertainty of the financial policies of the government to compare financial statements, taking into account the role of modifiers of inventory of materials and goods. The statistical population of the research includes 128 companies during the period from 2010 to 2019. The statistical method used to test the hypotheses proposed in this research is the Panel data method. Hypotheses were tested and analyzed using multiple regression and by using Eviews software. The result of the first hypothesis of the research showed that the uncertainty of the government financial policies is effective and meaningful for the comparison of financial statements. Also, the result of the second hypothesis of the research showed that the effect of the uncertainty of government financial policies for comparing financial statements becomes stronger when the change in level of inventory is greater. Further, the result of the third hypothesis of the research showed that the negative effect of government financial policies uncertainty for comparing financial statements becomes stronger when the variability in the amount of current goods is greater. Also, the result of the fourth hypothesis indicates that the negative impact of government financial policies uncertainty on comparability in financial scales does not become stronger when the cross-sectional acceptance change in the quantities of manufactured goods is greater.

Keywords: Estimation of manufactured goods, Estimation of goods in progress, Estimates of raw materials, Comparability of financial statements, Uncertainty of government financial policies.

JEL Classification: M48, M41, G30.

1. Assistant Professor, Department of accounting, Faculty of Economics and Administrative sciences, Arak University, Arak, Iran (Corresponding Author). **Email:** m-kabiri@araku.ac.ir

2. Master of Accounting, Department of Accounting, Faculty of Management and Economics, Lorestan University, Khorramabad, Iran. **Email:** H.jafari01@umail.umz.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative sciences, Arak University, Arak, Iran. **Email:** m-zabihidan@araku.ac.ir

4. Assistant Professor, Department of accounting, Faculty of Economics and Administrative sciences, Arak University, Arak, Iran. **Email:** K-heydarirostami@araku.ac.ir

Citations: Kabiri, M.; Nadri, F.; Zabihidan, M. & Heydari rostami, K. (2024). "Uncertainty of government financial policies on the comparability of financial statements: adjusting materials and goods and product production". *Public Sector Economics Studies*, 3 (9), 407-440.

Homepage of this Article: https://pse.razi.ac.ir/article_3104.html?lang=en

1. Introduction

Comparability is one of the specific characteristics of financial information that makes it useful. Investors and shareholders cannot make useful financial decisions and investments without comparability. It seems that one of the factors that can be the issue of uncertainty about the government financial policies, considering the comparable characteristics of the financial effect. Uncertainty of the government financial policies can affect the performance and inventory estimates of companies, and this, in turn, affects the profitability and comparability of financial statements.

2. Theoretical framework

In an ideal accounting situation, the financial statements always reflect the intrinsic value, real value and future cash flows of the company in the form of accounts that are fully known and defined, so the financial statements in a perfectly ideal situation are comparable. However, in non-ideal conditions and the uncertainty of financial government policies, financial reports require significant judgment about the amount of production, inventory of raw materials, the amount, conditions and timing of future cash flows, which causes the formation of relevance and reliability in the information provided in format of financial statements. Another part of the research is on management estimates of inventory and the possibility that management estimates of material inventories and product production can moderate the effect of financial policy uncertainty on the comparability of statements; is concentrated. Management estimates based on inventories can possibly moderate the effect of financial policy uncertainty on the comparability of financial statements for two reasons. The first reason is that management estimates are often made in conditions of uncertainty regarding the prospects of financial policies and macroeconomics, and as a result, the unpredictability of the performance of product customers, suppliers of raw materials (raw materials), competing companies, etc., and based on stable criteria and indicators. It does not take place and it is often subjective and based on the inflation scale, an estimate in the future and the same thing; It causes different results and estimates. In other words, the increase in inflation resulting from the uncertainty of financial policies causes the information contained in the financial statements to be far away from the financial realities. On the other hand, based on the second possibility, companies that cannot consider the necessary mechanisms to face the phenomenon of financial policy uncertainty, may be due to things such as weakness in the correct analysis of transactions with conditions such as the lack of raw materials due to the lack of cash resources and financing. The delay in transportation and... faced with the low volume of raw materials and as a result they produce less products and record a negative financial performance, and there is a possibility that they do not reflect the financial facts correctly in their financial statements, which may reduce the comparability of Financial statements.

3. Methodology

The purpose of this research is to investigate the uncertainty of the financial policies of the government to compare financial statements, taking into account the role of modifiers of inventory of materials and goods. The statistical population of the research includes 128 companies during the period from 2010 to 2019. The statistical method used to test the hypotheses proposed in this research is the Panel data method. Hypotheses were tested and analyzed using multiple regression and by using Eviews software.

4. Discussion

The result of the first hypothesis of the research showed that the uncertainty of the government financial policies is effective and meaningful for the comparison of financial statements. Also, the result of the second hypothesis of the research showed that the effect of the uncertainty of government financial policies for comparing financial statements becomes stronger when the change in level of inventory is greater. Further, the result of the third hypothesis of the research showed that the negative effect of government financial policies uncertainty for comparing financial statements becomes stronger when the variability in the amount of current goods is greater. Also, the result of the fourth hypothesis indicates that the negative impact of government financial policies uncertainty on comparability in financial scales does not become stronger when the cross-sectional acceptance change in the quantities of manufactured goods is greater.

5. Conclusion and Suggestions

Considering the fact that comparability is one of the quality characteristics related to providing information, it is suggested to company managers that in order to provide high-quality and comparable financial reports; Also, to improve the ability to analyze the country's financial perspective and determine the production and investment strategies of the economic unit, to consider the certainty or uncertainty regarding the behavior and financial laws enacted by the government at the macro level, and also to the policy makers and financial planners of the government It is suggested; Adjust financial laws and policies in various fields from government expenditure journal, tax laws, monetary policies, exchange rate, etc. in such a way as to avoid excessive fluctuations caused by such decisions, which will leave irreparable effects on the country's economy and the production of financial units.

6. Ethical Considerations

6.1. Compliance with ethical guidelines

Throughout the present study, ethical considerations have been taken into account in the field of data collection, research, and preservation of information and personal

privacy, as well as the requirement of honesty and adherence to confidentiality in the writing.

6.2. Funding

This research was conducted without financial support.

6.3. Authors contribution

All authors share equally.

6.4. Conflict of interest

The authors declared that there was no conflict of interest.

6.5. Acknowledgments

We would like to thank all those who participated in collecting data and conducting this research.

تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی: نقش تعدیل‌کننده برآورد موجودی مواد و کالا و تولید محصول

محمدتقی کبیری^۱، فرانک ندری^۲، محمدسعید ذبیحی‌دان^۳، کرامت‌الله حیدری رستمی^۴

نوع مقاله: پژوهشی

10.22126/pse.2024.10007.1079

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

صص: ۴۰۷-۴۴۰

چکیده

قابلیت مقایسه یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد اطلاعات مالی است که مفید بودن آن‌ها را افزایش می‌دهد. سرمایه‌گذاران و سهامداران بدون وجود اطلاعات قابل مقایسه نمی‌توانند تصمیم مالی و سرمایه‌گذاری بهینه‌ای اتخاذ کنند. به نظر می‌رسد یکی از عواملی که می‌تواند بر ویژگی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثرگذار باشد مبحث عدم اطمینان از سیاست‌های مالی دولت‌ها باشد. شرایط عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت می‌تواند بر عملکرد و برآوردهای موجودی مواد و کالای شرکت‌ها تأثیر بگذارد و این به نوبه خود، کیفیت سود و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. با توجه به مطالب فوق، هدف این پژوهش بررسی تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌کننده برآوردهای موجودی مواد و کالا است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۲۸ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ است. روش آماری مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌های مطرح شده در این پژوهش روش داده‌های ترکیبی است. فرضیه‌ها با استفاده از رگرسیون چندمتغیره و با به‌کارگیری نرم‌افزار Eviews مورد آزمون و تحلیل قرار گرفته است. نتیجه حاصل از فرضیه اول پژوهش نشان می‌دهد نااطمینانی سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی و معنادار است. همچنین نتیجه فرضیه دوم پژوهش نشان می‌دهد اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد قوی‌تر است. در ادامه، نتیجه بررسی فرضیه سوم پژوهش نشان می‌دهد اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد قوی‌تر است. همچنین، نتیجه فرضیه چهارم بیانگر این نکته است که اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته شده بیشتر باشد قوی‌تر نیست.

واژه‌های کلیدی: برآورد کالای ساخته شده، برآورد کالای در جریان ساخت، برآوردهای مواد اولیه، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت.

طبقه‌بندی JEL: M48، M41، G30.

۱. استادیار گروه حسابداری، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول).

Email: m-kabiri@araku.ac.ir

۲. کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

Email: Fnadri1370@gmail.com

۳. استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

Email: m-zabihidan@araku.ac.ir

۴. استادیار گروه حسابداری، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

Email: K-heydarirostami@araku.ac.ir

ارجاع به مقاله: کبیری، محمدتقی؛ ندری، فرانک؛ ذبیحی‌دان، محمدسعید؛ حیدری رستمی، کرامت‌الله. (۱۴۰۳). «تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی: نقش تعدیل‌کننده برآورد موجودی مواد و کالا و تولید محصول». مطالعات اقتصاد بخش عمومی، ۳ (۹)، ۴۰۷-۴۴۰.

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://pse.razi.ac.ir/article_3104.html

۱. مقدمه

استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی به‌منظور شناسایی روند تغییرات در وضعیت مالی، انعطاف‌پذیری و عملکرد مالی بنگاه مالی، باید بتوانند صورت‌های مالی بنگاه مالی را در طی زمان محاسبه کنند. همچنین می‌توانند این متغیرها را نسبت به سایر بنگاه‌های مالی مقایسه نمایند (Wei Chen et al, 2018).

قابلیت مقایسه یکی از ویژگی‌های مهم اطلاعات حسابداری است که به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد در هنگام ارزیابی اهداف و فرصت‌های بالقوه پیش‌رو درک بهتری از رویدادهای مالی زیربنایی سایر شرکت‌ها کسب کنند. سرمایه‌گذاران در تحلیل‌های اولیه دسترسی محدودی به اطلاعات داخلی شرکت‌های هدف دارند و بنابراین باید در هنگام انتخاب اهداف بالقوه و تصمیم‌گیری‌های اولیه برای ارزیابی، بر اطلاعات عمومی تکیه نمایند. علاوه بر این، اولین مرحله بررسی دقیق بررسی صورت‌های مالی هدف است که در آن، سرمایه‌گذار صورت‌های مالی شرکت یا شرکت‌های هدف را با صورت‌های مالی رقبا مقایسه می‌نماید تا حوزه‌های ریسک را شناسایی کند. این‌گونه بررسی‌ها تا حد زیادی عمیق و مهم هستند؛ زیرا سرمایه‌گذار نمی‌تواند تمام جنبه‌های شرکت هدف را به‌دلیل هزینه، زمان و محدودیت‌های موجود مورد بررسی قرار دهد (Bruner, 2004). انتظار می‌رود که ویژگی مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیریت و سهامداران شود و از طریق تسهیل نظارت، سبب بهبود تصمیم‌های خرید و سرمایه‌گذاری شرکت‌ها گردد. همچنین، انتظار بر این است که سرمایه‌گذاران از طریق بررسی صورت‌های مالی و مقایسه آن‌ها با سایر شرکت‌ها، اهداف بالقوه را با دقت بیشتری بررسی و ارزش‌گذاری کنند (Wei Chen et al, 2018).

با توجه به نتایج پژوهش‌های برخی محققان، به نظر می‌رسد یکی از عواملی که احتمالاً می‌تواند بر ویژگی مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی اثرگذار باشد، مبحث نااطمینانی از سیاست‌های مالی دولت‌ها باشد. سیاست‌های مالی دولت مانند میزان قوانین مالیاتی و درآمدهای دولت از این منبع، مخارج دولت، میزان نقدینگی و انتشار پول توسط دولت و نرخ ارز که توسط دولت‌ها تعیین می‌شود از جمله سیاست‌هایی است که تا حد قابل توجهی بر اقتصاد کشور، تولید ناخالص داخلی، تورم و... اثرگذار است. عدم کنترل و ثبات در این سیاست‌ها و قوانین و تغییرات گاه‌به‌گاه این سیاست‌ها شرایط مبهم و آینده تحلیل‌ناپذیری پیش‌روی سرمایه‌گذاران و بنگاه‌های تولیدی قرار می‌دهد. در چنین شرایطی شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران قادر به تحلیل و درک درستی در مورد تصمیمات مربوط به مصرف، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری نیستند و وفق تصمیم‌گیری و چشم‌انداز بنگاه‌ها متفاوت خواهد بود. سیاست‌های مالی و حسابداری که شرکت‌ها در شرایط عدم قطعیت انتخاب می‌کنند، می‌تواند کیفیت اطلاعات مالی و به‌دنبال آن قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بنگاه‌های مالی را تحت تأثیر قرار دهد (Baker et al, 2016).

همچنین، مدیران شرکت‌ها در پی آن هستند که با حداقل امکانات حداکثر سود و مطلوبیت را از آن خود و شرکت خود نمایند. یکی از ابعاد بسیار مهم شرکت‌ها به‌عنوان نظام فنی و اجتماعی در چنین شرایطی، استفاده مطلوب از دارایی‌های شرکت است. قسمت عمده‌ای از دارایی‌ها که دائماً به‌منظور سودآوری بنگاه مالی

خریدوفروش می‌شوند، در موجودی انبارهای آن‌ها نهفته و انباشته می‌شود. مدیران واحدهای مالی در شرایط نااطمینانی سیاست‌های مالی، دیدگاه‌های متفاوتی به سرمایه‌گذاری، تولید و فروش محصولات و نگهداری موجودی مواد و کالا دارند؛ تا جایی که امکان دارد صورت‌های مالی برخی شرکت‌هایی که بهتر می‌توانند آثار و تبعات شرایط نااطمینانی سیاست‌های مالی را برآورد کنند و شرایط بهینه رویارویی با چنین شرایطی را در نظر بگیرند، سودآوری بیشتری نشان دهند و واقعیات مالی را بهتر منعکس کنند. در مقابل، برخی از شرکت‌هایی که توانایی تحلیل و تعیین راهبرد بهینه تولید در شرایط نااطمینانی به سیاست‌های مالی را ندارند و قادر به تخمین میزان بهینه مواد اولیه تولید یا فروش محصولات تولیدی نیستند، ممکن است سودآوری کمتری نشان دهند. در نتیجه این دو حالت، به ترتیب ممکن است کیفیت سود و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت‌ها افزایش و یا کاهش یابد (Dhole et al, 2021).

عدم قطعیت سیاست مالی به عناصر پیش‌بینی‌ناپذیر تغییرات سیاست‌های مرتبط با اقتصاد آینده، از جمله سیاست‌های مالی، نظارتی و پولی اشاره دارد (Bruguard & Detzel, 2015; Chen et al, 2023). عدم قطعیت سیاست مالی نیرویی تعیین‌کننده است که بر روندهای کلان مالی و بازار مالی تأثیر می‌گذارد (Pastor & Veronesi, 2012) و محققان شروع به توجه به تأثیر آن بر بازار سهام کرده‌اند (Ghani et al, 2020; Li et al, 2020; Li et al, 2022; Liu et al, 2017).

از نظر نوآوری، برابند پژوهش حاضر از چند جنبه قابل ذکر است: ابتدا آنکه در پژوهش‌های این حوزه، تحقیقات عموماً معطوف به نااطمینانی اقتصادی بوده و به نقش نااطمینانی سیاست‌های مالی دولت پرداخته نشده است. همچنین این اثر بر مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی بررسی نشده است. با توجه به آنکه موجودی مواد و کالا از جمله دارایی‌های بسیار بااهمیت هر شرکت بازرگانی و تولیدی به حساب می‌آید، در این پژوهش اثر تعدیلی آن مدنظر قرار گرفته که جنبه دیگر تمایز آن از مطالعات پیشین است.

۲. مبانی نظری

سهامداران و سرمایه‌گذاران برای اتخاذ تصمیم‌های سرمایه‌گذاری به صورت‌های مالی و اطلاعات مالی مندرج در این گزارش‌ها اتکا می‌کنند. بر این اساس، گزارشگری مالی یکی از منابع اطلاعاتی در دسترس بازارهای سرمایه است که نقش مؤثری در توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش کارایی آن ایفا می‌کند (Fang et al, 2016). بر اساس مبانی نظری و استانداردهای حسابداری، اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی برای اثرگذاری در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران باید از ویژگی‌هایی کیفی مانند فهم‌پذیری و مفید بودن برخوردار باشند و چنین اطلاعاتی خود نیز دارای شاخصه‌ها و ویژگی‌های کیفی دیگری مانند قابلیت مقایسه، مربوط بودن و قابلیت اتکا (اعتماد) است (نبات‌دوست و محمدزاده، ۱۳۹۵).

یکی از این ویژگی‌های کیفی مفهوم قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. قابلیت مقایسه یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد صورت‌های مالی است که مفید بودن آن را افزایش می‌دهد.

اطلاعات و صورت‌های مالی اطلاعات خاص شرکت را برای تصمیم‌گیری در اختیار سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران و سایر ذی‌نفعان قرار می‌دهد. صورت‌های مالی مجموعه‌ای غنی از متغیرها (به‌عنوان مثال: سود، جریان‌های نقدی، موجودی کالا، سرمایه) است که به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا بر عملیات شرکت‌ها نظارت و فرصت‌های جایگزین برای سرمایه‌گذاری را تحلیل و ارزیابی کنند؛ بنابراین، صورت‌های مالی و اطلاعات حسابداری بر چگونگی تخصیص سرمایه تأثیرگذار است. بر این اساس، می‌توان استدلال کرد که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی سبب بهبود کیفیت اطلاعات مالی و به تبع آن اتخاذ تصمیم‌های سرمایه‌گذاری کارا تر می‌شود (Bushman & Smith; 2001; Chen et al, 2011). با توجه به پژوهش محققان مختلفی مانند جین^۱ و همکاران (۲۰۱۹) و دالی^۲ و همکاران (۲۰۲۱) به نظر می‌رسد نااطمینانی سیاست‌های مالی یکی از عواملی است که می‌تواند بر سودآوری و کیفیت گزارشگری مالی و به تبع آن بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت‌ها تأثیرگذار باشد.

یکی از مفاهیم مرتبط با موضوع بی‌ثباتی و نوسانات اقتصادی مفهوم نااطمینانی است. کار اولیه و اساسی روی نااطمینانی اقتصاد کلان در اوایل دهه ۱۹۲۰ توسط فرانک نایت^۳ (۱۹۲۱) منتشر شد. نااطمینانی در سیاست‌های مالی، محاسبه هزینه - فایده اعمال و تصمیمات سرمایه‌گذاران از عواملی است که مدیریت نگاه‌های مالی و تولیدی را با ابهام همراه می‌سازد و آن‌ها نمی‌توانند مقدار دقیقی برای این‌گونه تصمیمات و فعالیت‌ها برآورد نمایند (سالم دزفولی و همکاران، ۱۳۹۸). وضعیت نااطمینانی سیاست‌های مالی نیز ریسک شرکت‌ها را افزایش می‌دهد. به‌عنوان مثال، مطالعات پیشین نشان می‌دهد که عدم اطمینان در سیاست‌های مالی دولت منجر به افزایش حق بیمه ریسک سهام و هزینه‌های مالی می‌شود و همچنین، یک عامل ریسک قیمت به شمار می‌آید (Brugard & Detzel, 2015; Baker et al, 2016; Pastor & Veronesi, 2012).

بیشتر پژوهش‌ها شاخص‌های کل سهام را در بهترین حالت و در موارد معدودی سهام بخشی را در نظر گرفته‌اند. نمونه‌هایی از این موارد عبارت است از: وانگ^۴ و همکاران (۲۰۲۲)، لی^۵ و همکاران (۲۰۲۲)، اویوول^۶ و همکاران (۲۰۲۲)، یایا^۷ و همکاران (۲۰۲۱)، گودیل^۸ و همکاران (۲۰۲۰) و کانادسان و داس^۹ (۲۰۲۰). مطالعات ذکرشده از شاخص‌های سهام انباشته برای در نظر گرفتن رابطه بین عدم قطعیت و قیمت سهام استفاده کرده‌اند. تحقیقاتی که نااطمینانی را به سهام در سطح بخشی مرتبط می‌کند حتی نادرتر است، مثل ژو^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۱) و گین^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۱). ناتوانی در به تصویر کشیدن پویایی ناهمگن شرکت‌ها منجر به سوگیری در

1. Jin
2. Dhole
3. Frank Knight
4. Wang
5. Li
6. Oiouil
7. Yaya
8. Gudil
9. Kanadsan & dass
10. Zhu
11. Ginn

هنگام جمع‌آوری شرکت‌ها برای توضیح قیمت سهام می‌شود که مشکلی عمده در این نوع مطالعات است. ثانیاً، مطالعات اندکی تأثیر شاخص‌های عدم قطعیت را بر سهام مبتنی بر شرکت تحلیل کرده‌اند و بیشتر آن‌ها به تأثیر عدم قطعیت سیاست مالی بر بازده سهام توجه نکرده‌اند، از جمله کائو^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، فسانیا^۲ و همکاران (۲۰۲۲) و کانگ^۳ و همکاران (۲۰۲۱). کائو و همکاران (۲۰۲۰) بررسی کرده‌اند که چگونه شرکت‌های انرژی تجدیدپذیر فهرست‌شده در چین به عدم قطعیت قیمت نفت واکنش نشان می‌دهند. آنان نشان داده‌اند که اندازه شرکت است که حساسیت آن را به نوسانات قیمت نفت تعیین می‌کند. کانگ و همکاران (۲۰۲۱) گزارش داده‌اند که قیمت نفت، عدم اطمینان مالی و نوسانات سوخت جت تأثیر نامطلوبی بر عملکرد سهام چهار شاخص سهام شرکت هواپیمایی در ایالات متحده داشته است. فسانیا و همکاران (۲۰۲۲) نیز بررسی کرده‌اند که چگونه سهام شرکت‌های هواپیمایی مختلف به نگرانی‌های ناشی از یک بیماری همه‌گیر واکنش نشان می‌دهد. آنان به این نتیجه رسیده‌اند که سهام شرکت‌های هواپیمایی به نااطمینانی ناشی از بیماری‌های همه‌گیر بهداشتی تحت شرایط مختلف بازار واکنش متفاوتی نشان می‌دهد.

در شرایط ایده‌آل حسابداری، صورت‌های مالی همیشه ارزش ذاتی، ارزش واقعی و وجه نقد آتی شرکت را در قالب حساب‌هایی که کاملاً شناخته‌شده و تعریف‌شده هستند منعکس می‌کنند (Scott, 2013)؛ بنابراین، صورت‌های مالی در شرایط کاملاً ایده‌آل قابل مقایسه‌اند. با این حال، در شرایط غیرایده‌آل و نااطمینانی سیاست‌های مالی دولت، گزارش‌های مالی نیاز به قضاوت قابل توجهی دربارهٔ میزان تولید، موجودی مواد اولیه، میزان، شرایط و زمان جریان‌های نقدی آینده دارد که سبب شکل‌گیری ارتباط و قابلیت اطمینان در اطلاعات ارائه‌شده در قالب صورت‌های مالی می‌شود. به عنوان مثال، گولن و یان^۴ (۲۰۱۶) دریافته‌اند که رابطه منفی و معناداری بین نااطمینانی در سیاست‌های مالی دولت و تولید و جریان‌های نقدی آینده و در پی آن سودآوری شرکت برقرار است. به عبارت دیگر، نااطمینانی سیاست‌های مالی موجب کاهش تولید و جریان وجه نقد آتی شرکت و به تبع آن سودآوری شرکت می‌شود (Nguyen & Phan, 2017) و این امر به نوبه خود می‌تواند کیفیت سود و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تحت تأثیر قرار دهد (Dhole et al, 2021).

بخش دیگری از پژوهش‌ها بر برآوردهای مدیریت از موجودی کالا و این احتمال تمرکز کرده‌اند که برآوردهای مدیریت از موجودی‌های مواد و تولید محصول می‌توانند اثر نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌ها را تعدیل کنند. برآوردهای مدیریت حول محور موجودی‌ها احتمالاً به دو دلیل می‌تواند اثر نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تعدیل کند. اول اینکه غالباً برآوردهای مدیریت در شرایط نااطمینانی نسبت به دورنمای سیاست‌های مالی و اقتصاد کلان و به تبع آن پیش‌بینی‌ناپذیر بودن عملکرد مشتریان محصولات، تأمین‌کنندگان مواد خام (اولیه تولید)، شرکت‌های رقیب و... انجام می‌پذیرد و

1. Caue
2. Fesansia
3. Kang
4. Gulen & Ion

بر مبنای معیار و شاخص‌های باثباتی صورت نمی‌گیرد و اغلب ذهنی و بر مقیاس تورم برآوردی در آینده است و همین امر، نتایج و برآوردهای متفاوتی را به دنبال دارد. به عبارت دیگر، افزایش تورم حاصل از نااطمینانی از سیاست‌های مالی سبب می‌شود تا اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی از واقعیت‌های مالی به شدت فاصله بگیرند. از طرفی بر اساس احتمال دوم، شرکت‌هایی که نتوانند سازوکارهای لازم برای رویارویی با پدیده نااطمینانی سیاست مالی در نظر بگیرند، ممکن است به‌خاطر مواردی مانند ضعف در تحلیل صحیح وقایع مالی با شرایطی مانند کمبود مواد اولیه به دلیل نبود منابع نقدی و تأمین مالی و تأخیر در حمل‌ونقل، با حجم کم مواد اولیه روبه‌رو شوند و در پی آن محصولات کمتری تولید کنند و عملکرد مالی منفی ثبت نمایند. پس این احتمال وجود دارد که واقعیت‌های مالی را به درستی در صورت‌های مالی خود منعکس نکنند که احتمالاً کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را به دنبال خواهد داشت (همان). به عنوان مثال، فانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۶) دریافتند که موجودی‌ها مؤلفه مهمی در راهبرد شرکت محسوب می‌شوند. آن‌ها عنوان نمودند بخشی از مشکلات شرکت‌های تولیدی به‌خاطر حجم کم یا حجم زیاد مواد و کالا به وجود می‌آیند. آن‌ها دریافتند که کنترل موجودی مواد و کالا صرفاً بر عهده بخش انبار نیست و تمام بخش‌ها از جمله دایره خرید، دریافت، مهندسی، ساخت و حسابداری به صحت روش‌های ارزیابی و موجودی مواد و کالای بهینه کمک می‌کنند (Bonsall et al, 2016). در این میان، برآورد مدیریت ارشد شرکت از چالش‌های پیش‌روی اقتصاد کشور و جهان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تأمین مواد اولیه تولید و کنترل تولید و موجودی کالا به شمار می‌آید. برآورد نادرست مدیریت درخصوص موجودی کالا تبعاتی مانند توقف خطوط تولید، خرید اشتباه مواد و قطعات و یا نگهداری بیش (کم) از حد موجودی مواد و کالا دارد که احتمالاً می‌تواند عواقبی مانند کاهش تولید، فروش، کیفیت سود و به تبع آن کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را به همراه داشته باشد (Jin et al, 2019; Dhole et al, 2021).

با توجه به موارد فوق و شرایط نااطمینانی سیاست‌های مالی دولت که طی چندین سال گذشته به دلایل متعددی مانند تحریم‌های همه‌جانبه نفتی، بانکی، پتروشیمی و سرمایه‌گذاری در ایران حکم‌فرماست و تبعات ملموسی که این متغیر (پدیده) در سال‌های جاری برای بنگاه‌های تولیدی و سرمایه‌گذاران فعال در این کشور داشته است، و همچنین فواید بسیاری که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی برای ارزیابی پروژه‌ها و اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری می‌تواند برای اشخاص و شرکت‌ها به همراه داشته باشد، این پژوهش قصد دارد به بررسی تأثیر نااطمینانی سیاست‌های مالی دولت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گری برآورد موجودی مواد و کالا و تولید محصول در بازار سرمایه ایران بپردازد.

با توجه به مبانی نظری، فرضیه‌های زیر برای این پژوهش مطرح شده است:

فرضیه اول: عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی و معنادار دارد.

فرضیه دوم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است.

فرضیه سوم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است.

فرضیه چهارم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر است.

۳. پیشینه پژوهش

۳-۱. مطالعات خارجی

مطالعات اندکی در خارج از کشور درباره این موضوع صورت گرفته است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. راس^۱ و همکاران (۲۰۱۶) عوامل تعیین‌کننده قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را در سطح کشوری و سطح شرکتی در اتحادیه اروپا و کشور آمریکا مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها با بررسی ۱۶ کشور اتحادیه اروپا و همچنین کشور آمریکا، در سطح کشوری شش متغیر و در سطح شرکتی سه متغیر را به‌عنوان تعیین‌کننده قابلیت مقایسه شناسایی کرده‌اند. نتیجه آنکه در سطح شرکتی متغیر اندازه شرکت با قابلیت مقایسه رابطه مستقیم و متغیرهای مدیریت سود و نوسانات بازده دارایی‌ها با قابلیت مقایسه رابطه معکوس دارد.

فانگ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر قراردادهای بدهی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند. آن‌ها دریافته‌اند که اخذ وام و تسهیلات از طرف شرکت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد. همچنین شرکت‌هایی که قصد اخذ وام و استقراض دارند با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بیشتر، سریع‌تر می‌توانند فرایند اخذ وام را به پایان برسانند. ضمن آنکه تعهد و وثیقه شرکت برای سایرین بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی و معنادار دارد.

ناگار^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم قطعیت سیاست مالی بر عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه‌گذاران و افشای مدیریت پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های آنان، عدم قطعیت در سیاست‌های مالی سبب افزایش عدم تقارن اطلاعاتی میان سهامداران و مدیریت خواهد شد که تبعاتی مانند افزایش فاصله میان قیمت پیشنهادی خرید سهم و قیمت فروش را به دنبال دارد. آن‌ها دریافته‌اند که مدیران با افزایش افشاهای داوطلبانه قصد دارند به شرایط نااطمینانی حاکم بر فضای مالی جامعه پاسخ بدهند، اما این اقدام تنها تا میزان کمی سبب کاهش فاصله میان قیمت پیشنهادی خرید سهم و قیمت فروش سهم خواهد شد. نتایج این پژوهش به‌طور کلی نشان می‌دهد که عدم ثبات و قطعیت در سیاست‌های کلان مالی دولت تأثیر مهم و معناداری بر محیط اطلاعاتی شرکت (عدم تقارن اطلاعاتی) و میزان افشاهای مدیریت دارد.

دالی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها بیانگر تأثیر منفی و معنادار نااطمینانی

1. Ross

2. Nagar

سیاست مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. به علاوه، آن‌ها دریافته‌اند که تأثیر نااطمینانی سیاست مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌هایی که کیفیت ارقام تعهدی پایینی دارند و نوسانات درآمدی زیادی دارند منفی‌تر است. همچنین اتخاذ سیاست حسابداری به‌طور سیستماتیک بر تأثیر نااطمینانی سیاست مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثر تعاملی ندارد.

کیو^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش خود تأثیر عدم قطعیت سیاسی بر خوانایی صورت‌های مالی را بررسی کرده‌اند. آنان با استفاده از گردش مالی رهبران دولت محلی در چین به‌عنوان نماینده نااطمینانی سیاسی، متوجه شده‌اند زمانی که عدم اطمینان سیاسی بیشتر باشد، خوانایی صورت‌های مالی کمتر است. رابطه منفی بین عدم قطعیت سیاسی و خوانایی صورت‌های مالی برای شرکت‌هایی با نگرانی‌های بازار سرمایه کمتر، فاقد ارتباطات سیاسی و تحت نظارت ضعیف‌تر گزارش‌دهی خارجی مشهودتر است. آنان بیشتر مشوق‌های رهبران دولت محلی را به‌عنوان محرک اساسی برای رابطه بین نااطمینانی سیاسی و خوانایی صورت‌های مالی شناسایی کرده‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که عدم قطعیت سیاسی چگونه ممکن است بر رفتارهای شرکت تأثیر بگذارد.

تانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش خود بیان داشته‌اند که مطابق مفاهیم به‌دست‌آمده از یک مدل تعادل نظری که در آن سرمایه‌گذاران در مورد وضعیت واقعی اقتصاد نامطمئن‌اند، برآوردها برای اثرات همزمان عدم قطعیت بر نوسانات به‌طور قابل توجهی مثبت است و مقادیر آن‌ها به‌طور بحرانی به وضعیت اقتصادی و درجه سرمایه‌گذاران بستگی دارد. درباره خطرگریزی نیز معتقدند که به‌طور خاص، نوسانات بازده سهام - در زمان‌های خوبی که سرمایه‌گذاران ریسک‌گریزترند - نسبت به افزایش نااطمینانی واکنش بیش از حد نشان می‌دهد. همه این روابط در برابر معیارهای عدم قطعیت مختلف قوی باقی می‌مانند. آنان همچنین یک مدل پیش‌بینی با فرم کاهش‌یافته ساده با اندازه‌گیری عدم قطعیت ساخته‌اند و متوجه شده‌اند که عدم قطعیت قدرت پیش‌بینی بیشتری را برای نوسانات آینده نشان می‌دهد. علاوه بر این، این بهبود در زمان‌های بد با ریسک‌گریزی بالا متمرکز می‌شود که بیشتر آن‌ها در دوره‌های رکود تاریخ قرار دارند.

باچیوچی و دراگومیرسکیو-جیان^۳ (۲۰۲۴) در پژوهش خود بیان داشته‌اند که عدم قطعیت مالی یا سیاسی، بدون توجه به منبع آن، می‌تواند منجر به چالش‌های شناسایی در کاربردهای تجربی شود. آنان با پیشنهاد یک رویکرد شناسایی مبتنی بر ترکیبی از محدودیت‌های بزرگی صفر و مطلق اجراشده در یک محیط چندکشوری، به موجودی روش‌های تحلیلی‌ای افزوده‌اند که می‌توانند بین انواع مختلف شوک‌های عدم قطعیت تفکیک شوند. همچنین شواهدی از سرریزهای قابل توجه در منطقه یورو (EA) یافته‌اند که ناشی از شوک‌های عدم اطمینان خاص کشور است. از نظر آنان حوزه مالی منبع مهم‌تری نسبت به حوزه سیاست است. علاوه بر این‌ها، با استفاده از انعطاف‌پذیری رویکرد خود، نشان داده‌اند که شناسایی صحیح هر نوع شوک عدم قطعیت چقدر مهم است. مقایسه بین واکنش‌های تأثیرگذار بازدهی دولت برای اعضای EA و غیرعضو نشان می‌دهد که منطقه ارز

1. Qiu

2. Tong

3. Bacchiocchi & Dragomirescu-Gaina

مشترک احتمالاً دارای ترتیبات و سازوکارهای نهادی است که در ابتدا می‌تواند خط نازکی را که انواع شوک عدم قطعیت را از هم جدا می‌کند محو سازد. محققان نتیجه گرفته‌اند از آنجا که واکنش‌های بانک مرکزی اروپا احتمالاً مشروط به نوع شوک عدم قطعیتی است که به یک کشور خاص وارد می‌شود، بلکه به دلیل پتانسیل آن برای سرایت به خارج از کشور است، بانک مرکزی اروپا با انجام «هر کاری که لازم است»، برای جلوگیری از چندپارگی، خلأ رهبری را پر کرده است.

۳-۲. مطالعات داخلی

نرهئی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی «تأثیر دوره تصدی حسابرس بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداخته‌اند. نتایج یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، دوره تصدی حسابرس بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر معناداری دارد.

خزایی و همکاران (۱۳۹۸) طی پژوهشی به بررسی «تأثیر توانایی مدیریت بر میزان قابلیت مقایسه صورت‌های مالی» پرداخته‌اند. آنان نشان داده‌اند که توانایی مدیریت تأثیر مثبت و معناداری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش، شرکت‌ها می‌توانند با به‌کارگیری مدیران تواناتر، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تقویت کنند.

حسن‌بگلو (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای به «بررسی تأثیر دوره تصدی مدیرعامل بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر نوع حسابرس» پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که تأثیر دوره تصدی مدیرعامل بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی معنادار است. ضمن اینکه اندازه حسابرس تأثیر مستقیم دوره تصدی مدیرعامل بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تقویت می‌کند.

دارابی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان کرده‌اند که عدم اطمینان سیاست اقتصادی بر متغیرهای اقتصادی و متغیرهای مالی در آمریکا و کشورهای اروپایی تأثیرگذار بوده است. عدم اطمینان شرایطی است که در آن پیشامدهای ممکن که در آینده اتفاق می‌افتد مشخص نیست. این شرایط نامعلوم می‌تواند اثرات منفی بالقوه‌ای بر بازارهای مالی و سقوط قیمت سهام داشته باشد. در این پژوهش، موضوع با استفاده از معیارهای ریسک مالی و ریسک اقتصادی بر ریسک سقوط سهام در بازار سهام ایران بررسی شده است. به این منظور، از اطلاعات ۱۱۸ شرکت بورسی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ استفاده شده و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق نیز مدل رگرسیون خطی چندگانه به کار رفته است. ضمن اینکه به دلیل نوع داده‌های مورد مطالعه، از روش ARDL استفاده شده است. نتایج در سطح اطمینان ۹۵ درصد نشان می‌دهد که ریسک اقتصادی و ریسک مالی در کوتاه‌مدت و بلندمدت بر ریسک سقوط سهام اثرات مثبت دارد و با افزایش ریسک‌های مربوطه، ریسک سقوط سهام افزایش می‌یابد. نتیجه اینکه سرمایه‌گذاران با درک تأثیر عدم اطمینان سیاست اقتصادی بر ریسک سقوط

سهام، می‌توانند سرمایه‌گذاری‌های خود را تعدیل کنند و قانون‌گذاران می‌توانند با کاهش عدم اطمینان مرتبط با سیاست‌های اقتصادی، محیط‌های سرمایه‌گذاری را بهبود ببخشند.

رضایی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود الگویی بر اساس مدل‌های استفاده‌شده در تحقیقات انجام‌گرفته در داخل و خارج کشور برای بخش‌های کشاورزی، خدمات و صنعت ترسیم کرده‌اند. آن‌ها نااطمینانی حاصل از نوسانات مالیات‌ها را بر اساس روش GARCH اندازه‌گیری کرده‌اند و اثر آن بر بخش‌های مختلف اقتصادی را با روش OLS تخمین زده‌اند. طبق نتایج به‌دست‌آمده، تأثیر نااطمینانی سیاست‌های مالی - بُعد مالیاتی سیاست‌های مالی - بر بخش صنعت، خدمات و کشاورزی منفی بوده است.

اسکو و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود اظهار کرده‌اند که چنانچه صورت‌های مالی یک شرکت قابلیت مقایسه بالایی با سایر شرکت‌ها داشته باشد، آن‌گاه استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی قادرند به عملکرد آن شرکت پی ببرند. بی‌ثباتی شرایط اقتصاد کلان، به‌طوری که نتوان چشم‌اندازی روشن و شفاف از آینده ترسیم کرد، موجب نااطمینانی فعالان اقتصادی نسبت به تحولات آینده خواهد شد و صاحبان سرمایه نمی‌توانند بازده بلندمدت سرمایه خود را با اطمینان کافی محاسبه کنند. این امر همچنین موجب کاهش ارزش مورد انتظار بازده سرمایه، کاهش سطح سرمایه‌گذاری و در نتیجه ایستایی و رکود اقتصادی می‌شود. در این تحقیق ارتباط عدم قطعیت سیاست اقتصادی و مقایسه‌پذیری صورت مالی مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیق به روش توصیفی همبستگی انجام شده و از نوع تحقیقات کاربردی است. جامعه آماری تحقیق را ۵۹ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ تشکیل داده که در تمام طول دوره تحقیق در بازار بورس فعال بوده‌اند و مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. داده‌های تحقیق از صورت‌های مالی شرکت‌ها استخراج شده و با استفاده از مدل رگرسیونی با روش پانل دیتا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که عدم اطمینان سیاست اقتصادی بر سود تقسیمی تأثیر معناداری دارد.

رجب‌زاده و برزگر (۱۴۰۲) پژوهشی با هدف بررسی تأثیر عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر نقش تعدیل‌کنندگی توانایی مدیریت انجام داده‌اند. دوره زمانی پژوهش سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ و نمونه آماری آن ۱۲۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش نیز از روش رگرسیون حداقل مربعات استفاده شده است. آنان بیان داشته‌اند که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی موجب افزایش کیفیت گزارشگری مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی خواهد شد. این عامل ممکن است تحت تأثیر عوامل کلان اقتصادی و سیاسی قرار بگیرد. در این شرایط، میزان توانمندی و درایت مدیران شرکت‌ها می‌تواند بر موازنه تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثربخش باشد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، عدم قطعیت سیاست اقتصادی تأثیر منفی و معناداری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد. از طرفی، توانایی مدیران تأثیر رابطه منفی میان عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد. قابلیت مقایسه صورت‌های مالی یکی از عواملی است که باعث افزایش سودمندی اطلاعات مالی ارائه‌شده در صورت‌های مالی می‌شود. این عامل با افزایش عدم

قطعیت سیاست اقتصادی کاهش می‌یابد؛ اما مدیران کارآمد، در تلاش برای حفظ شهرت خود و با در نظر داشتن ریسک دعاوی حقوقی در شرایط عدم قطعیت سیاست اقتصادی، با پرهیز از رفتار فرصت‌طلبانه، اطلاعات باکیفیت و گسترده‌تری را در اختیار ذی‌نفعان قرار می‌دهند و به این ترتیب اثر منفی عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تضعیف می‌کنند. این پژوهش شواهدی مبنی بر مدیریت اطلاعات حسابداری در راستای کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرایط عدم قطعیت سیاست اقتصادی توسط مدیران ناکارا و فرصت‌طلب را نشان می‌دهد.

۴. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با شناخت و بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم عدم اطمینان سیاست مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، مبنای کاربردی برای بازیگران بازار سرمایه شامل سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل فراهم می‌آورد.

۴-۱. جامعه آماری و نمونه پژوهش

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. قلمروی زمانی پژوهش دوره‌های ده‌ساله بین ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ را دربر می‌گیرد. برای انتخاب نمونه پژوهش از روش حذف سامانمند استفاده شده است. به این صورت که شرکت‌های تحت بررسی جزو شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ و واسطه‌گری مالی نباشند. به‌منظور مقایسه‌پذیری اطلاعات، سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفندماه است. همه داده‌های مورد نیاز پژوهش برای شرکت‌های مورد بررسی باید موجود باشد. شرکت طی دوره مورد بررسی تغییر سال مالی نداده باشد. معاملات سهام شرکت به‌طور مداوم در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته باشد و توقف معاملاتی بیش از سه ماه در مورد سهام یادشده اتفاق نیفتاده باشد. با توجه به شرایط و محدودیت‌های فوق، از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، در مجموع ۱۲۸ شرکت به‌عنوان جامعه آماری نهایی پژوهش انتخاب شد.

۴-۲. متغیرهای پژوهش

الف) متغیر وابسته: این متغیر در مطالعه حاضر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی^۱ است. برای آزمون قابلیت مقایسه حسابداری، نسخه کلی از معیار قابلیت مقایسه حسابداری که توسط دیفرانکو^۲ و همکاران (۲۰۱۱) ارائه شده است برآورد گردید.

ب) متغیر مستقل: این متغیر در پژوهش حاضر عدم اطمینان سیاست‌های مالی است که بر اساس مدل بیکر^۳ و همکاران (۲۰۱۶) برای محاسبه شاخص نااطمینانی سیاست‌های کلان مالی دولت و از طریق مخارج دولت،

1. Financial Statement Comparability

2. De Franco

3. Baker

(درآمد عملیاتی به عنوان شاخصی از مدیریت بخش مالی اقتصاد و حجم نقدینگی به عنوان شاخصی از بخش پولی و حاشیه نرخ ارز به عنوان شاخصی از سیاست ارزی) استفاده شده است. افزایش یا کاهش درآمدها و هزینه‌های دولت یا به عبارتی کسری بودجه به لحاظ تأثیر بر دیگر متغیرهای مالی اهمیت قابل توجهی دارد (امیری و پیرداده بیرانوند، ۱۳۹۸).

افزایش نقدینگی و در نتیجه کاهش نرخ بهره سبب کاهش سرمایه‌گذاری در بازار پول می‌شود و منابع مالی به سمت بازار سرمایه سرازیر می‌گردد. از طرفی، افزایش نقدینگی و افزایش نرخ بهره سبب افزایش سرمایه‌گذاری در بازار پول می‌شود و منابع مالی را به سمت بازارهای غیرمولد سوق می‌دهد که به عدم اطمینان در سیاست‌های مالی دامن می‌زند. نرخ ارز به عنوان معیار ارزش برابری پول ملی یک کشور در برابر پول کشورهای دیگر، منعکس‌کننده وضعیت مالی آن کشور در مقایسه با شرایط مالی سایر کشورهاست. نرخ ارز سطح رقابت‌پذیری یک کشور در بازارهای جهانی را نشان می‌دهد. در یک اقتصاد باز، نرخ ارز به دلیل ارتباط متقابل آن با سایر متغیرهای مالی، متغیری کلیدی به شمار می‌آید. یکی از مسائل مهمی که در زمینه نرخ ارز وجود دارد، نوسانات نرخ ارز و تأثیر آن بر عملکرد متغیرها و بخش‌های مختلف اقتصاد کلان است (Dhole et al, 2021). لازم به ذکر است که منبع کلیه داده‌های مربوط به این متغیر اطلاعات موجود در سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است. در ادامه مراحل ساخت این شاخص به تفصیل شرح داده می‌شود:

ساخت شاخص نااطمینانی سیاست‌های کلان مالی دولت با استفاده از متغیرهای مخارج دولت، درآمدهای عملیاتی دولت، حجم نقدینگی و تغییر نرخ ارز به صورت زیر محاسبه می‌شود:

مخارج دولت از درآمدهای عملیاتی آن کسر و بر حجم نقدینگی تقسیم و در نهایت با میزان تغییر نرخ ارز در سال جمع می‌شود.

در ادامه توضیح مربوط به هریک از متغیرها ذکر شده است:

ج) متغیرهای تعدیل‌گر: در این پژوهش از سه متغیر تعدیل‌گر با عناوین برآورد مواد اولیه، برآورد کالای در جریان ساخت و برآورد کالای ساخته شده استفاده شده است.

چ) متغیرهای کنترلی: به شرح زیر است:

اندازه شرکت: لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت است. (شرکت‌های بزرگ ممکن است دارای منابع بیشتری برای سرمایه‌گذاری و توسعه باشند که این می‌تواند بهبود قابلیت مقایسه متغیر وابسته را فراهم کند.)

فرصت‌های سرمایه‌گذاری: از طریق نسبت مجموع ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود (Al-Hadi, 2020).

اهرم مالی: از طریق نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود (Trung et al, 2020).

رشد فروش: از طریق فروش سال جاری منهای فروش سال گذشته تقسیم بر فروش سال گذشته محاسبه می‌گردد (Biswas et al, 2022).

انحراف معیار فروش: انحراف معیار فروش شرکت طی سه سال گذشته است (De Franco et al, 2011).

زیان شرکت: متغیری ساختگی است به این صورت که اگر شرکت طی سال جاری زیان‌ده بوده باشد، به آن عدد یک و اگر سودآور بوده باشد، به آن عدد صفر اختصاص داده می‌شود (Biswas et al, 2022).
انحراف معیار سود خالص: انحراف معیار سود خالص شرکت طی سه سال گذشته است (De Franco et al, 2011).

نرخ بازده دارایی‌ها: نسبت سود خالص به کل دارایی‌هاست.
چرخه عملیاتی: از طریق (دوره فروش موجودی‌ها + دوره وصول حساب‌های دریافتنی) / ۱۰۰۰ محاسبه می‌شود. لازم به ذکر است که دوره فروش موجودی‌ها از طریق (۳۶۰ × میانگین موجودی‌ها / هزینه‌های عملیاتی) / ۱۰۰۰ و دوره وصول مطالبات از طریق (۳۶۰ × میانگین حساب‌های دریافتنی / درآمدهای عملیاتی اصلی) / ۱۰۰۰ محاسبه می‌شود.
میزان دارایی‌های سرمایه‌ای: از طریق نسبت دارایی‌های ثابت بعد از استهلاک (اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات) به کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود.

اقدام تعهدی اختیاری: صورت‌های مالی از دو گروه اقدام تعهدی غیراختیاری و اقدام تعهدی اختیاری تشکیل می‌شود. اقدام تعهدی غیراختیاری شامل دسته‌ای از اقدام تعهدی است که مدیریت نمی‌تواند به‌طرز مؤثر آن‌ها را کنترل و مدیریت کند. اقدام تعهدی اختیاری نیز شامل دسته‌ای از اقدام تعهدی است که مدیریت این توانایی را دارد که آن‌ها را دستکاری و کنترل کند. در این پژوهش برای محاسبه متغیر برآوردهای حسابداری از شاخص اقدام تعهدی اختیاری استفاده شده است. این متغیر بر اساس مدل کوتاری، لئون و واسلی^۱ (۲۰۰۵) به شرح زیر محاسبه شده است:

$$\frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{A_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta REV_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_3 ROA_{t-2} + \varepsilon \quad (1)$$

که در آن i و t به ترتیب نشان‌دهنده شرکت و دوره (سال) است. همچنین TA کل اقدام تعهدی (تفاوت سود خالص و جریان‌های نقد عملیاتی)، REV تغییرات درآمد فروش نسبت به دوره قبل، PPE نسبت ناخالص اموال ماشین‌آلات به کل دارایی‌ها، ROA نرخ بازده دارایی‌های دو سال قبل که از نسبت سود خالص قبل به کل دارایی‌های دو سال قبل محاسبه می‌شود، $A_{i,t-1}$ مجموع دارایی‌های سال گذشته و ε جزء خطای مدل است.
در ادامه با استفاده از ضرایب برآوردشده در مدل ۱ در سال گذشته، اقدام تعهدی غیراختیاری در دوره t (سال جاری) با استفاده از مدل ۲ محاسبه می‌شود.

$$NDA_{i,t} = \beta_0 \frac{1}{A_{i,t-1}} + \beta_1 \left(\frac{\Delta REV_{i,t}}{A_{i,t-1}} - \frac{\Delta AR_{i,t}}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_3 ROA_{t-2} + \varepsilon \quad (2)$$

که در آن ΔAR تغییر در حساب‌های دریافتنی تجاری در سال جاری نسبت به سال قبل است. در پایان اقدام تعهدی اختیاری - که در این پژوهش معیاری برای متغیر برآوردهای حسابداری است - به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$NDA_{i,t-1} - NDA_{i,t} = \frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} \quad (3)$$

۳-۴. مدل‌های پژوهش

برای آزمون فرضیه اول پژوهش، از مدل رگرسیونی زیر^۱ استفاده شده است.

$$\begin{aligned} Comparability_{it} = & \alpha_0 + \alpha_1 EPU_{it} + \alpha_2 Size_{it} + \alpha_3 MTB_{it} + \alpha_4 Lev_{it} + \alpha_5 DAC_{it} + \\ & \alpha_6 Sales\ Growth_{it} + \alpha_7 STD_Sale_{it} + \alpha_8 Loss_{it} + \alpha_9 STD_Earn_{it} + \alpha_{10} ROA_{it} + \\ & \alpha_{11} Op_Cycle_{it} + \alpha_{12} Cap_Int_{it} + \varepsilon \end{aligned} \quad (4)$$

که در این مدل، Comparability قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، EPU عدم اطمینان سیاست‌های مالی، Size اندازه شرکت، MTB فرصت‌های رشد، Lev اهرم مالی، DAC اقلام تعهدی اختیاری، Sales Growth رشد فروش، STD_Sale انحراف معیار فروش، Loss زیان شرکت، STD_Earn انحراف معیار سود خالص شرکت، ROA نرخ بازده دارایی‌ها، Op_Cycle چرخه عملیاتی و Cap_Int میزان سرمایه است.

پس از تخمین مدل رگرسیونی شماره ۴ و در صورتی که ضریب α_1 معنادار باشد، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود. نتایج این فرضیه حاکی از آن است که متغیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیری معنادار دارد.

در ادامه برای آزمون فرضیه‌های دوم تا چهارم پژوهش، از مدل رگرسیونی شماره ۵ استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned} Comparability_{it} = & \alpha_0 + \alpha_1 EPU_{it} + \alpha_2 ESTIMATING_INV * EPU + \\ & \alpha_3 ESTIMATING_WIP * EPU_{it} + \alpha_4 ESTIMATING_PG * EPU_{it} + \alpha_5 Size_{it} + \\ & \alpha_6 MTB_{it} + \alpha_7 Lev_{it} + \alpha_8 DAC_{it} + \alpha_9 Sales\ Growth_{it} + \alpha_{10} STD_Sale_{it} + \\ & \alpha_{11} Loss_{it} + \alpha_{12} STD_Earn_{it} + \alpha_{13} ROA_{it} + \alpha_{14} Op_Cycle_{it} + \alpha_{15} Cap_Int_{it} + \varepsilon \end{aligned} \quad (5)$$

در این مدل $ESTIMATING_INV * EPU$ اثر تعدیل‌گری برآورد موجودی کالا بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی، $ESTIMATING_WIP * EPU_{it}$ اثر تعدیل‌گری برآورد کالای در جریان ساخت بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی، $ESTIMATING_PG * EPU_{it}$ اثر تعدیل‌گری برآورد کالای ساخته‌شده بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی است. سایر متغیرها به شرح متغیرهای موجود در مدل ۴ است.

پس از برآورد مدل رگرسیونی ۵ و در صورتی که ضریب α_2 منفی و معنادار باشد، فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود و حاکی از آن است که اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است.

در ادامه، پس از برآورد مدل رگرسیونی ۵ و در صورتی که ضریب α_3 منفی و معنادار باشد، فرضیه سوم پژوهش تأیید می‌شود و حاکی از آن است که اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است.

۱. مدل برگرفته از مقاله دالی و همکاران (۲۰۲۱) است.

همچنین، در صورتی که ضریب α_4 منفی و معنادار باشد، فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌شود. این فرضیه حاکی از آن است که اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر است.

۵. یافته‌های پژوهش

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای کمی پژوهش

نام متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
قابلیت مقایسهٔ صورت‌های مالی	-۰/۰۹۱	-۰/۰۵۵	-۰/۰۰۵	-۰/۲۹۴	۰/۰۸۷	-۱/۰۴۴	۲/۹۴۹
عدم اطمینان سیاست‌های مالی	۰/۰۹۲	۰/۰۵۵	۰/۴۲۴	۰/۰۰۹	۰/۰۹۲	۲/۵۵۷	۳/۵۰۲
اثر تعدیل‌گری برآورد موجودی کالا بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	۰/۰۳۸	۰/۰۲۴	۰/۱۴۳	۰/۰۰۴	۰/۰۳۵	۱/۷۳۶	۵/۴۳۴
اثر تعدیل‌گری برآورد کالای در جریان ساخت بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۱۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۴	۱/۷۷۶	۵/۲۰۵
اثر تعدیل‌گری برآورد کالای ساخته‌شده بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۲۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۷	۱/۹۴۸	۵/۷۹۰
اندازهٔ شرکت	۱۴/۶۰۳	۱۴/۳۴۳	۱۷/۹۷۹	۱۲/۲۵۹	۱/۴۸۵	۰/۶۳۲	۲/۸۳۷
فرصت‌های رشد	۱/۲۷۸	۱/۱۵۰	۲/۵۴۸	۰/۴۶۶	۰/۴۹۷	۰/۹۷۳	۳/۶۹۷
اهرم مالی	۰/۵۸۰	۰/۵۷۸	۰/۹۹۲	۰/۱۹۶	۰/۲۱۴	۰/۰۶۰	۲/۲۷۰
رشد فروش	۰/۳۸۸	۰/۲۲۸	۱/۱۵۲	-۰/۲۹۲	۰/۳۷۷	۰/۵۹۳	۲/۷۴۹
اقدام تمهیدی اختیاری	۰/۰۴۸	۰/۰۰۰	۰/۵۸۱	-۰/۱۶۰	۰/۳۷۵	۰/۴۸۰	۲/۶۴۹
انحراف معیار فروش	۰/۱۵۰	۰/۱۱۸	۰/۴۴۷	۰/۰۱۹	۰/۱۱۵	۱/۱۹۶	۳/۶۴۵
زیان شرکت	۰/۱۱۹	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۲۴	۲/۳۴۶	۳/۵۰۴
انحراف معیار سود خالص شرکت	۰/۰۵۸	۰/۰۴۵	۰/۱۶۹	۰/۰۰۷	۰/۰۴۴	۱/۰۰۵	۳/۱۸۹
نرخ بازده دارایی‌ها	۰/۱۳۵	۰/۱۱۲	۰/۴۲۳	-۰/۰۹۶	۰/۱۳۹	۰/۴۶۹	۲/۴۳۷
چرخهٔ عملیاتی	۸۳/۳۹۵	۷۶/۱۷۴	۱۸۹/۲۱۸	۳/۷۳۸	۵۶/۰۹۶	۰/۳۰۷	۲/۰۵۳
میزان سرمایه	۰/۲۶۳	۰/۲۲۵	۰/۶۳۰	۰/۰۴۷	۰/۱۶۷	۰/۶۵۰	۲/۴۳۷

(منبع: یافته‌های پژوهش).

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین و میانۀ متغیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ۰/۰۹۱- و ۰/۰۵۵- و میانگین و میانۀ متغیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی ۰/۰۹۲ و ۰/۰۵۵ است. در بین متغیرهای

پژوهش، انحراف معیار سود خالص شرکت دارای کمترین میزان پراکندگی (نوسان) و چرخه عملیاتی دارای بیشترین میزان پراکندگی (نوسان) است. بررسی میزان کشیدگی متغیرهای قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و عدم اطمینان سیاست‌های مالی که بایستی بین ۰ تا ۳ باشد تا متغیر دارای توزیع نرمال باشد، به ترتیب اعداد ۲/۹۴۹ و ۳/۵۰۲ را نشان می‌دهد و حاکی از توزیع نرمال این متغیرهاست. برای بررسی آمار توصیفی سایر متغیرها نیز می‌توان با روش فوق به بررسی آن‌ها پرداخت.

۵-۱. نتایج آزمون فرضیه‌ها

برای جلوگیری از انجام رگرسیون‌های کاذب در تحقیق، ابتدا مانایی متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای بررسی این موضوع، از آزمون ایم، پسران و شین (IPS) استفاده شده است. با استفاده از آزمون صورت‌گرفته، این موضوع بررسی شده است که آیا سری‌های زمانی مورد استفاده فرایندی مانا (با مرتبه انباشتگی صفر) و یا واگرا (با مرتبه انباشتگی غیرصفر) دارند. برای این منظور، آزمون ریشه واحد بر روی متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. آزمون ریشه واحد در حالت وجود عرض از مبدأ و روند انجام شده است. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که برای تمامی متغیرهای تحقیق مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد رد می‌شود و این متغیرها در سطح مانا هستند.

جدول ۲. آزمون‌های ریشه واحد متغیرهای تحقیق

آزمون IPS		نام متغیر
آماره آزمون	سطح معناداری	
-۴/۸۹	۰/۰۰	قابلیت مقایسه صورت‌های مالی
-۳/۶۵	۰/۰۰	عدم اطمینان سیاست‌های مالی
-۳/۷۵	۰/۰۴	اثر تعدیل‌گری برآورد موجودی کالا بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی
-۳/۸۲	۰/۰۳	اثر تعدیل‌گری برآورد کالای در جریان ساخت بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی
-۵/۶۳	۰/۰۰	اثر تعدیل‌گری برآورد کالای ساخته‌شده بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی
-۴/۸۹	۰/۰۰	اندازه شرکت
-۴/۴۶	۰/۰۰	فرصت‌های رشد
-۳/۷۶	۰/۰۰	اهرم مالی
-۳/۷۳	۰/۰۰	رشد فروش
-۵/۴۳	۰/۰۴	اقدام تعهدی اختیاری
-۴/۸۹	۰/۰۰	انحراف معیار فروش
-۳/۶۵	۰/۰۰	زیان شرکت
-۳/۸۹	۰/۰۰	انحراف معیار سود خالص شرکت
-۳/۲۳	۰/۰۳	نرخ بازده دارایی‌ها
-۳/۵۵	۰/۰۰	چرخه عملیاتی
-۳/۸۲	۰/۰۰	میزان سرمایه

(منبع: یافته‌های پژوهش).

برای بررسی و تشخیص استفاده از روش ترکیبی یا روش داده‌های پانلی، از آزمون F لیمر استفاده شده است.

جدول ۳. آزمون تشخیصی در مورد برآورد مدل به‌صورت داده‌های تلفیقی شده یا داده‌های پانلی با اثرات ثابت

اثرات آزمون	آماره	سطح معناداری
آماره F مقطعی	۹۵/۵۵	۰/۰۰۵
آماره کای دو مقطعی	۱۳۳/۸۹	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های پژوهش).

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، مدل به‌صورت اثرات ثابت در مقابل برآورد مدل به‌صورت داده‌های تلفیقی پذیرفته می‌شود. در ادامه باید از بین دو روش تخمین داده‌های پانلی (روش اثرات ثابت^۱ و اثرات تصادفی^۲) یکی انتخاب شود. برای بررسی این موضوع از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. نتایج این آزمون که در جدول زیر گزارش شده است، دال بر رد فرضیه صفر و انتخاب روش اثرات ثابت برای برآزش مدل است.

جدول ۴. آزمون تشخیصی در مورد برآورد مدل به‌صورت داده‌های پانلی با اثرات ثابت در مقابل داده‌های پانلی با اثرات تصادفی

اثرات آزمون	سطح معناداری	آماره
آماره کای دو مقطعی	۸۵/۳۳	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های پژوهش).

۵-۱-۱. نتایج آزمون فرضیه اول

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، مقدار احتمال (یا سطح معناداری) F در مدل ۴، برای تحلیل فرضیه اول پژوهش، برابر با ۰/۰۰۰ است. چون این مقادیر کمتر از سطح خطای ۵ درصد است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود؛ یعنی مدل معناداری وجود دارد. به عبارتی، مدل مورد بررسی دارای اعتبار است.

هدف فرضیه اول پژوهش بررسی تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است؛ بنابراین، فرض صفر و مقابل آن به این صورت است:

فرض صفر: عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر معنادار ندارد.

فرض مقابل: عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر معنادار دارد.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری متغیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی ۰/۰۰۴ است که نشان می‌دهد رابطه این دو متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به‌صورت معنادار است؛ بنابراین، بر مبنای احتمال و علامت ضریب برآوردشده متغیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی (۰/۰۵۰-)، می‌توان تأثیر منفی و معنادار عدم

اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تأیید کرد. در نتیجه، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود. همچنین، ضریب تعیین تعدیل‌شده در مدل نیز ۴۲ درصد است. این ضریب بیانگر آن است که متغیرهای مستقل و کنترلی در این مدل توانایی توجیه بیش از ۴۲ درصد از تغییرات سطوح متغیر وابسته را دارند.

جدول ۵. نتایج آزمون مدل فرضیه اول پژوهش

$\text{Comparability}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{EPU}_{it} + \alpha_2 \text{Size}_{it} + \alpha_3 \text{MTB}_{it} + \alpha_4 \text{Lev}_{it} + \alpha_5 \text{DAC}_{it} + \alpha_6 \text{Sales Growth}_{it} + \alpha_7 \text{STD_Sale}_{it} + \alpha_8 \text{Loss}_{it} + \alpha_9 \text{STD_Earn}_{it} + \alpha_{10} \text{ROA}_{it} + \alpha_{11} \text{Op_Cycle}_{it} + \alpha_{12} \text{Cap_Int}_{it} + \varepsilon$					
نام متغیر	ضریب بتا	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	رابطه
عدم اطمینان سیاست‌های مالی	-۰/۰۵۰	۰/۰۱۷	-۲/۸۶۴	۰/۰۰۴	منفی
اندازه شرکت	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۲۷	۰/۷۴۳	مثبت
فرصت‌های رشد	۰/۰۰۴	۰/۰۰۶	۰/۷۸۸	۰/۴۳۰	مثبت
اهرم مالی	۰/۰۲۹	۰/۰۰۹	۳/۰۰۷	۰/۰۰۲	مثبت
رشد فروش	۰/۰۰۲	۰/۰۰۷	۰/۳۷۹	۰/۷۰۴	مثبت
اقدام تعهدی اختیاری	-۰/۰۰۷	۰/۰۰۴	-۱/۷۱۶	۰/۰۸۶	منفی
انحراف معیار فروش	۰/۰۱۱	۰/۰۰۹	۱/۲۳۴	۰/۲۱۷	مثبت
زیان شرکت	-۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	۰/۰۶۷	۰/۹۴۵	منفی
انحراف معیار سود خالص شرکت	۰/۰۵۶	۰/۰۴۲	۱/۳۰۹	۰/۱۹۰	مثبت
نرخ بازده دارایی‌ها	۰/۰۱۵	۰/۰۱۶	۰/۹۴۶	۰/۳۴۴	مثبت
چرخه عملیاتی	۰/۰۰۸	۰/۰۰۳	۲/۶۱۱	۰/۰۰۹	مثبت
میزان سرمایه	-۰/۰۲۹	۰/۰۰۹	-۳/۰۵۳	۰/۰۰۲	منفی
وقفه اول جزء خطای مدل	۰/۶۵۰	۰/۰۹۳	۶/۹۷۵	۰/۰۰۰	مثبت
عرض از مبدأ	-۰/۱۵۹	۰/۰۲۴	-۶/۵۳۴	۰/۰۰۰	بی‌معنی
آماره F (۶۷/۰۶۳)	آزمون دوربین واتسون	۱/۸۹۹			
سطح معناداری F (۰/۰۰۰)	ضریب تعیین تعدیل‌شده	۰/۴۲۷			

(منبع: یافته‌های پژوهش).

متغیرهای کنترلی چرخه عملیاتی، میزان سرمایه و وقفه اول جزء خطای مدل دارای رابطه معنادار با متغیر وابسته است و با توجه به ضرایب آن‌ها که به ترتیب ۰,۰۰۸، ۰,۰۲۹- و ۰,۶۵۰ است نشان می‌دهد که در صورت رشد یک واحد بر هریک از متغیرهای پیش‌گفته، متغیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به ترتیب به اندازه ۰,۰۰۸، ۰,۰۲۹- و ۰,۶۵۰ افزایش می‌یابد.

متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، فرصت‌های رشد، رشد فروش، اقدام تعهدی اختیاری، انحراف معیار فروش، زیان شرکت، انحراف معیار سود خالص شرکت و نرخ بازده دارایی‌ها اثر معنادار بر متغیر وابسته پژوهش، یعنی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، ندارد.

۵-۱-۲. نتایج آزمون فرضیه دوم

برای بررسی و تشخیص استفاده از روش ترکیبی یا روش داده‌های پانلی از آزمون F لیمر استفاده شده است.

جدول ۶. آزمون تشخیصی در مورد برآورد مدل به‌صورت داده‌های تلفیقی شده و یا داده‌های پانلی با

اثرات ثابت

اثرات آزمون	آماره	سطح معناداری
آماره F مقطعی	۹۷/۴۵	۰/۰۰۰
آماره کای دو مقطعی	۱۳۲/۷۸	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های پژوهش).

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، مدل به‌صورت اثرات ثابت در مقابل برآورد مدل به‌صورت داده‌های تلفیقی پذیرفته می‌شود. نتایج به‌دست‌آمده از آزمون هاسمن که در جدول زیر گزارش شده، رد فرضیه صفر و انتخاب روش اثرات ثابت برای برازش مدل است.

جدول ۷. آزمون تشخیصی در مورد برآورد مدل به‌صورت داده‌های پانلی با اثرات ثابت در مقابل

داده‌های پانلی با اثرات تصادفی

اثرات آزمون	سطح معناداری	آماره
آماره کای دو مقطعی	۰/۰۰۰	۸۶/۴۳

(منبع: یافته‌های پژوهش).

مطابق جدول ۸، مقدار احتمال (یا سطح معناداری) F در مدل ۵، برای تحلیل فرضیه‌های دوم، سوم و چهارم پژوهش، برابر با ۰/۰۰۰ است. چون این مقادیر کمتر از سطح خطای ۵ درصد است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود؛ یعنی مدل معناداری وجود دارد. به عبارتی، مدل مورد بررسی دارای اعتبار است. همچنین، ضریب تعیین تعدیل‌شده در مدل نیز ۵۶ درصد است. این ضریب بیانگر آن است که متغیرهای مستقل و کنترلی در این مدل توانایی توجیه بیش از ۵۶ درصد از تغییرات سطوح متغیر وابسته را دارند.

هدف فرضیه دوم پژوهش بررسی اثر منفی نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در زمانی است که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد. بنابراین، فرض صفر و مقابل آن به این صورت است:

فرض صفر: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر نیست.
فرض مقابل: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری متغیر اثر تعدیل‌گری برآوردهای موجودی کالا بر نااطمینانی سیاست‌های مالی ۰/۰۳۹ است که نشان می‌دهد اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است. در نتیجه، فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود.

۳-۱-۵. نتایج آزمون فرضیه سوم

هدف فرضیه سوم پژوهش بررسی اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در زمانی است که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد؛ بنابراین، فرض صفر و مقابل آن به این صورت است:

فرض صفر: اثر منفی نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر نیست.

فرض مقابل: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری متغیر اثر تعدیل‌گری برآوردهای کالای در جریان ساخت بر نااطمینانی سیاست‌های مالی ۰/۰۲۳ است که نشان می‌دهد اثر منفی نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است. در نتیجه، فرضیه سوم پژوهش تأیید می‌شود.

۴-۱-۵. نتایج آزمون فرضیه چهارم

هدف فرضیه چهارم پژوهش بررسی اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در زمانی است که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد؛ بنابراین، فرض صفر و مقابل آن به این صورت است:

فرض صفر: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر نیست.

فرض مقابل: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری متغیر اثر تعدیل‌گری برآوردهای کالای ساخته‌شده بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی ۰/۰۲۲۷ است که نشان می‌دهد اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر است، قوی‌تر نیست. در نتیجه، فرضیه چهارم پژوهش رد می‌شود.

جدول ۸. نتایج حاصل از آزمون مدل فرضیه‌های دوم، سوم و چهارم پژوهش

$\text{Comparability}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{EPU}_{it} + \alpha_2 \text{ESTIMATING_INV} * \text{EPU} + \alpha_3 \text{ESTIMATING_WIP} * \text{EPU}_{it} + \alpha_4 \text{ESTIMATING_PG} * \text{EPU}_{it} + \alpha_5 \text{Size}_{it} + \alpha_6 \text{MTB}_{it} + \alpha_7 \text{Lev}_{it} + \alpha_8 \text{DAC}_{it} + \alpha_9 \text{Sales Growth}_{it} + \alpha_{10} \text{STD_Sale}_{it} + \alpha_{11} \text{Loss}_{it} + \alpha_{12} \text{STD_Earn}_{it} + \alpha_{13} \text{ROA}_{it} + \alpha_{14} \text{Op_Cycle}_{it} + \alpha_{15} \text{Cap_Int}_{it} + \varepsilon$					
نام متغیر	ضریب بتا	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	رابطه
عدم اطمینان سیاست‌های مالی	-۰/۰۲۸	۰/۰۱۵	-۱/۸۲۱	۰/۰۳۸	منفی
اثر تعدیل‌گری برآورد موجودی کالا بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	-۰/۰۶۲	۰/۰۳۰	-۲/۰۶۲	۰/۰۳۹	منفی
اثر تعدیل‌گری برآورد کالای در جریان ساخت بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	۰/۴۶۳	۰/۲۰۳	۲/۲۷۴	۰/۰۲۳	مثبت
اثر تعدیل‌گری برآورد کالای ساخته‌شده بر عدم اطمینان سیاست‌های مالی	-۰/۱۶۷	۰/۱۳۸	-۱/۲۰۸	۰/۲۲۷	منفی
اندازه شرکت	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	-۲/۵۲۷	۰/۰۱۱	منفی
فرصت‌های رشد	۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	۱/۸۷۲	۰/۰۶۱	مثبت
اهرم مالی	۰/۰۲۴	۰/۰۰۸	۲/۷۷۸	۰/۰۰۵	مثبت
رشد فروش	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	-۱/۲۱۲	۰/۲۲۵	منفی
اقدام تعهدی اختیاری	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	-۲/۳۱۵	۰/۰۲۰	منفی
انحراف معیار فروش	۰/۰۱۹	۰/۰۱۱	۱/۶۶۷	۰/۰۹۵	مثبت
زیان شرکت	-۰/۰۰۰	۰/۰۰۴	-۰/۱۵۳	۰/۸۷۸	منفی
انحراف معیار سود خالص شرکت	-۰/۰۴۹	-۰/۰۲۳	-۲/۱۵۴	۰/۰۳۱	منفی
نرخ بازده دارایی‌ها	۰/۰۲۹	۰/۰۱۱	۲/۴۷۶	۰/۰۱۳	مثبت
چرخه عملیاتی	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۶۵۷	۰/۵۱۰	مثبت
میزان سرمایه	-۰/۰۱۹	۰/۰۱۰	-۱/۹۳۲	۰/۰۵۳	منفی
وقفه اول جزء خطای مدل	۰/۴۳۵	۰/۰۴۱	۱۰/۴۴۹	۰/۰۰۰	مثبت
عرض از مبدأ	-۰/۰۳۵	۰/۰۲۸	-۱/۲۷۴	۰/۲۰۲	بی‌معنی
آماره F (۱۱/۲۶۵)	آزمون دوربین واتسون		۱/۷۵۷		
سطح معناداری F (۰/۰۰۰)	ضریب تعیین تعدیل‌شده		۰/۵۶۲		

(منبع: یافته‌های پژوهش).

متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، فرصت‌های رشد، اهرم مالی، اقدام تعهدی اختیاری، انحراف معیار فروش، انحراف معیار سود خالص شرکت، نرخ بازده دارایی‌ها، میزان سرمایه و وقفه اول جزء خطای مدل دارای رابطه معنادار با متغیر وابسته است و با توجه به ضرایب آن‌ها که به ترتیب $-۰,۰۰۵$ ، $۰,۰۰۳$ ، $۰,۰۰۳۴$ ، $-۰,۰۰۰۳$ ، $۰,۰۱۹$ ،

۰,۰۴۹، -۰,۰۲۹، ۰,۰۱۹- و ۰,۴۳۵ است، در صورت رشد یک واحد بر هریک از متغیرهای پیش گفته، متغیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به ترتیب به اندازه ۰,۰۰۵، -۰,۰۰۳، ۰,۰۲۴، ۰,۰۰۳، -۰,۰۰۳، ۰,۰۱۹، -۰,۰۴۹، ۰,۰۲۹، ۰,۰۱۹- و ۰,۴۳۵ زیاد می‌شود.

متغیرهای کنترلی رشد فروش، زبان شرکت و چرخه عملیاتی اثر معناداری بر متغیر وابسته پژوهش، یعنی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، ندارد.

۶. نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه بررسی تأثیر عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی: نقش تعدیل‌کننده برآوردهای موجودی کالا و تولید شرکت‌هاست. با توجه به هدف پژوهش، چهار فرضیه به شرح زیر مطرح شد تا با توجه به شرایط حاکم بر شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران مورد آزمون قرار گیرد:

فرضیه اول: عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی و معنادار دارد.

فرضیه دوم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است.

فرضیه سوم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است.

فرضیه چهارم: اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر است.

به دلیل آنکه فرضیات این پژوهش خاص است و مشابه ندارد، در نتیجه امکان مقایسه با نتایج تحقیقات دیگر برای پژوهشگران وجود ندارد.

بر مبنای نتایج به دست آمده، فرضیه اول پژوهش رد نمی‌شود و می‌توان گفت عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی و معنادار دارد. در تحلیل نتایج حاصل از این فرضیه، به طور خلاصه می‌توان گفت که شرایط خاص حاکم بر فضای مالی کشور ایران (مانند خروج آمریکا از برجام و متعاقب آن اعمال تحریم‌های یک‌جانبه‌ای مانند کاهش حجم صادرات و تبادلات ارزی با سایر کشورها) که سبب ایجاد مشکلات ناخواسته‌ای نظیر وجود ابهام و عدم قطعیت سیاست‌گذاری‌های مالی دولت درباره متغیرهای اقتصاد کلان (همانند عدم اطمینان درباره تورم، عدم اطمینان درباره نرخ ارز، عدم اطمینان رشد و میزان نقدینگی کشور) شده است، برای شرکت‌ها نیز تبعاتی دارد، از جمله: ریسک تخمین دورنمای سرمایه‌گذاری، افزایش هزینه تهیه مواد اولیه، افزایش بی‌قاعده قیمت محصولات و ناتوانی مصرف‌کنندگان در خرید و در پی آن کاهش سودآوری بنگاه مالی. در چنین حالتی است که مدت‌زمان ارائه صورت‌های مالی توسط مدیریت افزایش پیدا می‌کند و از طرفی، مدیران تمایل می‌یابد در افشای متن خود از لحن منفی و نامشخص استفاده کنند. این امر به نوبه خود، کیفیت سود و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را به صورت منفی تحت تأثیر قرار می‌دهد.

بر مبنای نتایج به‌دست‌آمده، فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود و می‌توان گفت اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای موجودی کالا بیشتر باشد، قوی‌تر است. نتایج حاصل از این فرضیه را می‌توان به این صورت تفسیر کرد که تأثیر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به‌طرز قابل توجهی تحت تأثیر ناهمگونی انتخاب خط‌مشی‌ها و برآوردهای حسابداری قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، تغییرات مقطعی در برآوردهای موجودی کالا که توسط مدیران شرکت‌ها در شرایط عدم اطمینان مالی اتخاذ می‌شود می‌تواند اثر منفی‌ای را که نااطمینانی سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر جای می‌گذارد تعدیل کند. واکنش کلاسیک به عدم اطمینان در سیاست‌های مالی و به‌تبع آن تورم، انتخاب یک گزینه از میان سه گزینه زیر است:

الف. مدیران می‌توانند با افزایش قیمت‌ها مشتریان خود را ناراضی کنند.

ب. مدیران با کاهش حاشیه سود، سرمایه‌گذاران خود را ناراضی کنند.

ج. با میان‌بردن برای کاهش هزینه‌ها همه را ناراضی کنند.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه دوم پژوهش، به نظر می‌رسد بیشتر مدیران شرکت‌های فعال در بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار تهران، هنگام مواجه شدن با شرایط نااطمینانی، از بین سه گزینه موجود با برآورد تورم با انبار موجودی محصولات و کالاهای خود، در نهایت به افزایش قیمت‌ها روی می‌آورند تا از این طریق هم عملیات واحد مالی را با تورم منطبق سازند و هم به‌دنبال کسب سود حداکثری در چنین شرایطی باشند؛ اما اتخاذ چنین راهبردی در اکثر اوقات سبب نارضایتی مشتریان و در پی آن کاهش حجم فروش و سودآوری واحد مالی می‌شود و وقوع چنین رخدادی کاهش کیفیت سود، کیفیت گزارشگری مالی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را به دنبال دارد.

بر مبنای نتایج به‌دست‌آمده، فرضیه سوم پژوهش نیز تأیید می‌شود و می‌توان گفت اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای در جریان ساخت بیشتر باشد، قوی‌تر است. نتایج حاصل از این فرضیه را می‌توان به این صورت تفسیر کرد که وقوع شرایط نااطمینانی در سیاست‌های کلان مالی و تورم حاصل از آن یک زمان ایده‌آل برای مدیران واحدهای مالی است تا با تورم به‌عنوان یک فرصت استراتژیک رفتار کنند نه یک چالش فنی. آنان توانسته‌اند با استفاده از شناسایی فرصت‌های جدید، اقدام به تولید کالای بیشتر و منطبق بر نیازهای وقت مشتریان و غالب مردم کنند. برعکس مرحله احتکار و افزایش قیمت موجودی‌های کالای خود، این بار از طریق افزایش تولید و در پی آن با افزایش سودآوری، کیفیت گزارشگری مالی و همچنین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی نیز ارتقا می‌یابد.

در انتها نتایج حاصل از فرضیه چهارم پژوهش نشان داد اثر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، زمانی که تغییرپذیری مقطعی در برآوردهای کالای ساخته‌شده بیشتر باشد، قوی‌تر نیست. نتایج حاصل از این فرضیه را می‌توان به این صورت تفسیر کرد که تأثیر منفی عدم اطمینان سیاست‌های مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به‌طرز قابل توجهی تحت تأثیر ناهمگونی انتخاب خط‌مشی‌ها و

برآوردهای کالاهای ساخته شده قرار نمی گیرد. به عبارت دیگر، تغییرات مقطعی در برآوردهای کالای ساخته شده که توسط مدیران شرکت ها در شرایط نااطمینانی مالی اتخاذ می شود نمی تواند اثر منفی ای را که نااطمینانی سیاست های مالی بر قابلیت مقایسه صورت های مالی بر جای می گذارد تعدیل کند. با توجه به نتایج حاصل از فرضیه های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می شود:

۱. بر اساس نتایج به دست آمده از فرضیه های پژوهش و با توجه به این نکته که قابلیت مقایسه یکی از خصوصیات کیفی مرتبط با ارائه اطلاعات به شمار می آید، به مدیران شرکت ها پیشنهاد می شود که برای ارائه گزارش های مالی با کیفیت و قابل مقایسه و همچنین بهبود توانایی در تحلیل دورنمای مالی کشور و تعیین استراتژی های تولید و سرمایه گذاری واحد اقتصادی، اطمینان یا عدم اطمینان نسبت به رفتار و قوانین مالی وضع شده از طرف دولت در سطح کلان را مدنظر قرار دهند.

۲. به سیاست گذاران و برنامه ریزان مالی دولت پیشنهاد می شود که قوانین و سیاست های مالی در زمینه های مختلف از جمله مخارج دولتی، قوانین مالیاتی، سیاست های پولی و نرخ ارز را به گونه ای تنظیم کنند که از نوسانات بیش از حد ناشی از چنین تصمیماتی - که آثار جبران ناپذیری بر اقتصاد کشور و تولید واحدهای مالی بر جای خواهد گذاشت - جلوگیری کنند.

سیاس گذاری

از همه عزیزی که در گردآوری داده ها و انجام پژوهش حاضر مشارکت داشتند کمال تشکر را داریم.

درصد مشارکت نویسندگان

سهم همه نویسندگان برابر است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می کنند که در این پژوهش تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

اسکو، وحید؛ رستمی، مهدی. (۱۴۰۲). «بررسی ارتباط عدم قطعیت سیاست اقتصادی و مقایسه پذیری صورت مالی». رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۷(۲۶)، ۶۳-۸۱.

<https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2150>

امیری، حسین؛ پیرداده بیرانوند، محبوبه. (۱۳۹۸). «نااطمینانی سیاست‌های مالی و بازار سهام ایران با تکیه بر رویکرد تغییر رژیم مارکف». *دانش تحلیل اوراق بهادار*، ۴۴، ۴۹-۶۷. <https://sid.ir/paper/200278>

حسن‌بگلو، مهدی. (۱۳۹۹). «بررسی تأثیر دوره تصدی مدیرعامل بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر نوع حسابرس». *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*، ۳(۲۵)، ۱-۱۵. https://www.jamv.ir/article_107708

حیدری، حسن؛ پروین، سهیلا؛ شاکری، عباس؛ فیضی بنگجه، سلیمان. (۱۳۸۹). «اثر نااطمینانی رشد اقتصادی بر رشد اقتصادی در ایران (مشاهده‌هایی بر پایه مدل‌های GARCH)». *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۱۴(۹۳)، ۱۸۹-۲۱۰. <https://sid.ir/paper/2497/fa>

خزایی، مهدی؛ زلّقی، حسن؛ افلاطونی، عباس. (۱۳۹۸). «تأثیر توانایی مدیریت بر میزان قابلیت مقایسه صورت‌های مالی». *دانش حسابداری*، ۲(۳۷)، ۲۱-۴۲. <https://www.magiran.com/p201613>

دارابی، رؤیا؛ سرایی، سمیرا؛ تقوی، فاطمه. (۱۴۰۰). «تأثیر عدم اطمینان سیاست اقتصادی با استفاده از معیارهای ریسک مالی و ریسک اقتصادی بر ریسک سقوط سهام». *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۱۰(۴۰)، ۴۷-۶۲. <https://sid.ir/paper/956005/fa>

رجب‌زاده، فاطمه؛ برزگر، قدرت‌الله. (۱۴۰۲). «بررسی اثر تعدیل‌کنندگی توانایی مدیریت بر رابطه عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی». *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۳(۴)، ۹۳-۱۲۴. Doi: 10.22051/jaasci.2023.44189.1789

رضایی، محمدقاسم؛ مداح، مجید؛ موسوی جهرمی، یگانه. (۱۴۰۰). «بررسی اثرات استقرار نظام مالیات‌ستانی محلی بر رشد اقتصادی بلندمدت منطقه‌ای در ایران: رویکرد مدل‌های تصحیح خطا». *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۱۱(۴۲)، ۱۵-۳۴. Doi: 20.1001.1.22285954.1400.11.42.1.1

سالم دزفولی، بابک؛ صالحی، اله‌کرم؛ جرج‌زاده، علیرضا؛ نصیری، سعید. (۱۳۹۸). «بررسی تأثیر عدم اطمینان مالی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی». *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۸(۳۰)، ۹۵-۱۱۶. <https://sid.ir/paper/385412/fa>

عباسیان، عزت‌اله؛ مرادپور اولادی، مهدی؛ هاشم‌بیگی، حجت‌اله. (۱۳۸۵). «بررسی اثر عدم اطمینان مالیات‌ها بر اشتغال بخش‌های عمده اقتصادی ایران طی دوره ۱۳۸۳-۱۳۵۷». *تحقیقات اقتصادی*، ۷۵(۷)، ۱۷۱-۱۹۶. <https://sid.ir/paper/11626/fa>

نبات‌دوست باغمیشه، محمدحسن؛ محمدزاده سلطه، حیدر. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران». *دانش حسابرسی*، ۱۶(۶۳)، ۱۵۹-۱۷۶. <https://sid.ir/paper/380313/fa>

نرهئی، بنیامین؛ فرهنگیان، وحید؛ عزیزی، پدram. (۱۳۹۶). «تأثیر دوره تصدی حسابرس بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران». دومین همایش بین‌المللی انسجام مدیریت و اقتصاد در توسعه، تهران، دانشگاه تهران. https://www.civilica.com/Paper-MEUCONF02-MEUCONF02_653.html

هیبتی، رضا؛ صمدی، سعید؛ تجری، هوشنگ. (۱۳۹۵). «اندازه‌گیری نااطمینانی در اقتصاد کلان». پژوهش‌های پولی - بانکی، ۹(۲۸)، ۲۲۳-۲۵۰. <https://sid.ir/paper/263703/fa>

Abbasian, E.; Moradpour Owlady, M.; Hashembeigi, H. (2006). "Investigating the effect of tax uncertainty on employment in major economic sectors of Iran during the period 1357-1383". *Economic Research*, 41 (75), 171-196. <https://sid.ir/paper/11626>

Al-Hadi, A.; Eulaiwi, B.; Al-Yahyaee, K. H.; Duong, L. & Taylor, G. (2020). "Investment committees and corporate cash holdings". *The North American Journal of Economics and Finance*, 54(C). <https://doi.org/10.1016/j.najef.2020.101260>

Amiri, H. & Pirdadeh Beiranvand, M. (2019). "Uncertainty of economic policies and the Iranian stock market based on the Markov regime change approach". *Financial Science Securities Analysis (Financial Studies)*, 12(44), 49-67. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/200278>

Bacchiocchi, E. & Dragomirescu-Gaina, C. (2024). "Uncertainty spill-overs: When policy and financial realms overlap". *Journal of International Money and Finance*, 143, 103068. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2024.103068>

Baker, S. R.; Bloom, N. & Davis, S. J. (2016). "Measuring economic policy uncertainty". *The Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593-1636. <https://doi.org/10.1093/qje/qjw024>

Biswas, S.; Bandyopadhyay, G.; Pamucar, D. & Sanyal, A. (2020). "A decision making framework for comparing sales and operational performance of firms in emerging market". *International Journal of Knowledge-based and Intelligent Engineering Systems*, 20(3), 229-248. Doi: [10.3233/KES-221601](https://doi.org/10.3233/KES-221601)

Bonsall, S.; Holzman, E. R. & Miller, B. P. (2016). "Managerial ability and credit risk assessment". *Management Science*, 63(5), 1271-1656. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2015.2403>

Broguard, J. & A. Detzel. (2015). "The asset-pricing implications of government economic policy uncertainty". *Management Science*, 61(1), 3-18. <http://dx.doi.org/10.1287/mnsc.2014.2044>

Bruner, R. F. (2004). *Applied mergers & acquisitions*. New Jersey: John Wiley & Sons. <https://ssrn.com/abstract=553561>

- Bushman, R. M. & Smith, A. J. (2001). "Financial accounting information and corporate governance". *Journal of Accounting Economics*, 31, 237-333. [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(01\)00027-1](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(01)00027-1)
- Chen, F.; Hope, O. K.; Li, Q. & Wang, X. (2011). "Financial reporting quality and investment efficiency of private firms in emerging markets". *The Accounting Review*, Vol. 86, No. 4, pp. 1255-1288. <https://doi.org/10.2308/accr-10040>
- Chen, J.; Feng, M.; Xuemei, Q. & Tao, L. (2023). "The role of categorical EPU indices in predicting stock-market returns". *International Review of Economics & Finance*, 87, 365-378. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2023.05.003>
- Darabi, R.; Sarai, S. & Taghavi, F. (2021). "The effect of economic policy uncertainty using financial risk and economic risk measures on stock crash risk". *Accounting and Auditing Studies*, 10(40), 47-62. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/956005>
- De Franco, G.; Kothari, S. P. & Verdi, R. S. (2011). "The benefits of financial statement comparability". *Journal of Accounting Research*, 49(4), 895-931. <https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2011.00415.x>
- Dhole, S.; Liu, G.; Lobo, J. & Mishra, S. (2021). "Economic policy uncertainty and financial statement comparability". *Journal of Accounting and Public Policy*, 40(1), 1-21. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2020.106800>
- Fang, X.; Li, Y.; Xin, B. & Zhang, W. (2016). "Financial statement comparability and debt contracting: evidence from the syndicated loan market". *Accounting Horizons*, 30(2), 277-303. Doi: [10.2308/acch-51437](https://doi.org/10.2308/acch-51437)
- Ghani, M.; Guo, Q.; Ma, F. & Li, T. (2022). "Forecasting Pakistan stock market volatility: Evidence from economic variables and the uncertainty index". *International Review of Economics & Finance*, 80(C), 1180-1189. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2022.04.003>
- Ginn, W. (2023). "The impact of economic policy uncertainty on stock prices". *Economics Letters*, 233(C), 111432. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2023.111432>
- Gulen, H. & Ion, M. (2016). "Policy uncertainty and corporate investment". *Review of Financial Studies*, 29(3), 523-564. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2188090>
- Hassanbagloo, M. (2019). "Investigating the Effect of CEO Tenure on the Comparability of Financial Statements with Emphasis on the Type of Auditor". *Accounting and Management Perspectives*, 3(25), 1-15. https://www.jamv.ir/article_107708.html
- Heybati, R.; Shajari, H. & Samadi, S. (2016). "Measuring uncertainty in macroeconomics". *Monetary and Banking Research*, 9(28), 223-250. <https://sid.ir/paper/263703>

- Heydari, H.; Parvin, S.; Shakeri, A. & Feizi Yangjeh, S. (2010). "The effect of economic growth uncertainty on economic growth in Iran: Observations based on GARCH models". *Iranian Economic Research*, 13(43), 189-210. <https://sid.ir/paper/2497>
- Jin, J. Y.; Kanagaretnam, K.; Liu, Y. & Lobo, G. J. (2019). "Economic policy uncertainty and bank earnings opacity". *Journal of Accounting and Public Policy*, 38(3), 199-218. Doi: [10.1016/j.jaccpubpol.2019.05.002](https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2019.05.002)
- Kang, W.; Perez, D. G. & Ratti, R. A. (2021). "Economic uncertainty, oil prices, hedging and U.S. stock returns of the airline industry". *The North American Journal of Economics and Finance*, 57(C), 101388. <https://doi.org/10.1016/j.najef.2021.101388>
- Khazaei, M.; Zalaghi, H. & Aflatoni, A. (2019). "The Effect of Management Ability on the Comparability of Financial Statements". *Accounting Knowledge*, 2(37), 21-42. <https://www.magiran.com/p201613>
- Knight, F. (1921). "Risk uncertainty and profit". *The Quarterly Journal of Economics*, 36(4), 682-690. <https://doi.org/10.2307/1884757>
- Kothari, S. P.; Leone, A. J. & Wasley, C. E. (2005). "Performance matched discretionary accrual measures". *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 163-197. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2004.11.002>
- Li, T.; Feng, M.; Xuehua, Z. & Yaojie, Z. (2020). "Economic policy uncertainty and the Chinese stock market volatility: Novel evidence". *Economic Modelling*, 87, 24-33. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2019.07.002>
- Li, Y.; Liang, C. & Huynh, T. L. D. (2022). "Forecasting US stock market returns by the aggressive stock-selection opportunity". *Finance Research Letters*, 50, 103323. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103323>
- Liu, Z.; Yong, Y.; Feng, M. & Jing, L. (2017). "Can economic policy uncertainty help to forecast the volatility: A multifractal perspective". *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 482, 181-188. <https://doi.org/10.1016/j.physa.2017.04.076>
- Nabat Doost Baghmisheh, M. H. & Mohammadzadeh Solteh, H. (2019). "The effect of audit quality and financial statement comparability". *Applied Management and Organizational Agility*, 2(3), 17-26. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/380313/en>
- Nagar, V.; Schoenfeld, J. & Wellman, L. (2019). "The effect of economic policy uncertainty on investor information asymmetry and management disclosures". *Journal of Accounting and Economics*, 67(1), 36-57. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2018.08.011>
- Narei, B.; Farhangian, V. & Azizi, P. (2017). "The effect of auditor tenure on the comparability of financial statements in companies listed on the Tehran stock exchange". *Second International Conference on Integration of Management and Economics in Development*, Tehran, University of Tehran. [In Persian]. https://www.civilica.com/Paper-MEUCONF02-MEUCONF02_653.html

- Nguyen, N. H. & Phan, H. V. (2017). "Policy uncertainty and mergers and acquisitions". *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 52(2), 613–644. Doi: [10.1017/S0022109017000175](https://doi.org/10.1017/S0022109017000175)
- Osku, V. & Rostami, M. (2023). "Investigating the relationship between economic policy uncertainty and financial statement comparability". *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 7(26), 63-81. [In Persian]. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2150>
- Pastor, L. & Veronesi, P. (2012). "Uncertainty about government policy and stock prices". *Journal of Finance*, 67(4), 1219-1264. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2012.01746.x>
- Qiu, M.; Kai, G.; Zhichao, Z. & Junrui, Z. (2023). "Political uncertainty and financial statement readability". *Research in International Business and Finance*, 66(C), 102068. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2023.102068>
- Rajabzadeh, F. & Barzegar, Gh. (2023). "Investigating the moderating effect of management ability on the relationship between economic policy uncertainty and financial statement comparability". *Accounting and Social Benefits*, 13(4), 93-124. Doi: [10.22051/jaasci.2023.44189.1789](https://doi.org/10.22051/jaasci.2023.44189.1789)
- Rezaei, M. Gh.; Maddah, M. & Mousavi Jahromi, Y. (2021). "Investigating the effects of establishing a local taxation system on long-term regional economic growth in Iran: An error correction model approach". *Economic Growth and Development Research*, 11(42), 15-34. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/957569/en>
- Ross, J.; Shi, L. & Xhi, H. (2019). "The determinants of accounting comparability around the world". *Asian Review of Accounting, Emerald Group Publishing Limited*, 28(1), 69-88. Doi: [10.1108/ARA-04-2019-0087](https://doi.org/10.1108/ARA-04-2019-0087)
- Salem Dezfuli, B.; Salehi, A. K.; Nasiri, S. & Jarjarzadeh, A. (2019). "Investigating the impact of economic uncertainty on accrual-based earnings management and real earnings management". *Accounting and Management Auditing Knowledge*, 8(30), 95-115. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/385412/en>
- Scott, W. (2013). *Financial Accounting Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Trung, T. Q.; Nguyen, T. L.; Thuy, C. T. M. & Elgammal, M. M. (2020). "The impact of short-term debt on accruals-based earnings management – evidence from Vietnam". *Cogent Economics & Finance*, 8(1), 1767851. <https://doi.org/10.1080/23322039.2020.1767851>
- Wang, J.; He, X.; Ma, F. & Li, P. (2022). "Uncertainty and oil volatility: Evidence from shrinkage method". *Resources Policy*, 75(C). <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102482>

- Wei Chen, C.; Collins, D. W.; Kravet, T. & Mergenthaler, R. D. (2018). "Financial Statement Comparability and the Efficiency of Acquisition Decisions". *The Canadian Academic Accounting Association*, 35(1), 164-202. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12380>
- Zhu, X.; Chen, Y. & Chen, J. (2021). "Effects of non-ferrous metal prices and uncertainty on industry stock market under different market conditions". *Resources Policy*, 73, 102243. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102243>

